

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційне дослідження
Колінько Марини Вадимівни
«Топологія міжкультурної комунікації»,
представленого на здобуття наукового ступеня
доктора філософських наук за спеціальністю
09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії**

Дисертація Марини Вадимівни Колінько, що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук до спеціалізованої вченої ради Д 26.133.07 Київського університету імені Бориса Грінченка, присвячена вкрай *актуальній для вітчизняної та світової філософії темі*. Підкреслимо основні аспекти значущості та важливості проблематики топології міжкультурної комунікації. По-перше, обрана дисертанткою тема знаходиться на перетині двох фундаментальних парадигмальних філософських та цивілізаційних поворотів – просторового (space turn) і комунікативного (communicative turn). Кожен з цих тектонічних соціокультурних зсувів вже є достатньо дослідженим у західній гуманітаристиці та у вітчизняному дискурсивному просторі. Між тим їх перетин, синтез, поєднання формує нові проблемні зони, які ще не стали предметом всебічної теоретичної, соціально-філософської рефлексії: «порубіжжя», «культурний перехід», «культурні території», «кордон», «фронтір», «інакшість», «трансгресія», «маргінальність» тощо. Авторка виділяє нові регіони, тематизує їх і комплексно досліджує на високому теоретичному рівні, вирішуючи таким чином вкрай актуальне для вітчизняної соціально-філософської думки наукове завдання – створення «*нової соціально-топологічної методології аналізу міжкультурної комунікації, її суттєвих ознак, сучасних форм, актуальних проблем і перспектив їх розв'язання, яка формує інструментарій для конструювання ефективних міжкультурних практик*» (с. 23 тексту дисертації). Дисертантка відповідає на виклик неефективності існуючих методологічних програм та моделей вивчення сучасних мінливих соціальних просторів, «гетерогенного багатоманітного соціального світу, що знаходиться в постійному русі» (с. 31 тексту дисертації) і обґрунтовано доводить, що саме соціальна топологія стає вкрай затребуваною у новій ситуації.

Дисертаційне дослідження М. В. Колінько ставить надзвичайно гострі, травматичні питання сучасного соціально-політичного життя в Україні: трагедія війни, досвід переселення в умовах гібридної війни на Донбасі, процеси «повернення до дому» та «збирання буття з осколків», які стали повсякденною реальністю для багатьох наших співвітчизників; проекти повернення трудових мігрантів, реабілітаційних програм для воїнів ООС. (Див., наприклад, публікації дисертантки: Колінько М. В. Трансгресія повсякденності: досвід переселення в умовах гібридної війни на Донбасі // Гібридна війна: in verbo et in praxi: монографія / під заг. ред. проф. Р. О. Додонова. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. С. 363–379; Dodonova V., Dodonov R., Kovalskyi Hr., Kolinko M. Polemological Paradigm of Hybrid War Research. *Philosophy and Cosmology*. Kyiv: International Society of Philosophy and Cosmology. 2017. V. 19. P. 97–109). Треба мати дослідницьку та етичну мужність, щоб на теоретико-аналітичному рівні, неупереджено, поза емоцій та суб'єктивних переконань, досліджувати болісні проблеми нашої держави. Такі якості справжнього, високопрофесійного соціального експерта та аналітика добре демонструє Марина Вадимівна. На її розробки та пропозиції можна буде орієнтуватися в формуванні вкрай потрібних нормативних моделей соціогуманітарної експертизи масштабних реформ і радикальних трансформацій, які відбуваються в сучасній Україні.

Також актуальність представленої роботи підтверджується тим, що дисертаційне дослідження виконане відповідно до науково-дослідних тем кафедри філософії Донецького національного університету імені Василя Стуса «Філософські виміри сучасної соціальної реальності» (Г-10/29) та «Соціально-філософська рефлексія шляхів вирішення конфлікту на Сході України» (державний реєстраційний номер 0116U002518).

В даному випадку, крім необхідної для жанру відгуку опонента позиції об'єктивного критика і аналітика, не можу відмовитися від суб'єктивного погляду крізь призму багаторічного досвіду дослідження різних вимірів соціокультурного простору у площині соціальної філософії (проблематика «ситуації», соціокультурної та особистісно-екзистенційної), наукового керівництва / консультування

дисертаційними роботами «соціопросторової» спрямованості (докторська дисертація О. В. Скалацької «"Простір моди" у соціально-філософському вимірі» (2017 р.), кандидатська дисертація В. О. Полякової «Простір пам'яті у віртуальній реальності: соціально-філософській аналіз» (2017 р.)). Найскладнішою проблемою в цьому полі завжди була проблема загальної топологічної архітекτονіки, співвідношення концептів «простір» і «топос». Тому без перебільшення наголошую, що для мене і моїх учнів роботи Марини Вадимівни (дисертація, монографія, корпус публікацій) були найбільш очікуваними і затребуваними, бо саме в її текстах знаходимо глибинний аналіз універсальних топологічних конструкцій, їх соціально-філософську специфікацію, обґрунтування співвідношення «просторового» та «топологічного», «простору» та «топосу». Наприклад, соціальний простір представлений як засадничий концепт соціальної топології і атрибут соціального буття, топос інтерпретується як полісемантичне поняття, що у соціально-філософському контексті артикулює змістовне місце соціального об'єкта у множинних структурах соціального простору та умови його інтеграції в загальну соціокультурну систему.

Наукова новизна одержаних результатів. Науково-теоретичним результатом дисертаційного дослідження стали положення, які у концентрованому вигляді знайшли адекватне відображення у позиціях наукової новизни. Дійсно, в роботі М. В. Колінько «вперше у вітчизняній соціальній філософії інноваційну соціально-топологічну методологічну стратегію застосовано у дослідженні міжкультурної комунікації, її конститутивних ознак, динаміки, сучасних проблем і тенденцій розвитку» (с. 29 тексту дисертації). Ця базова констатація конкретизується у низці положень, в яких представлені істотні наукові результати. З нашої точки зору, особливу значущість мають наступні позиції: експлікована засаднича позиція у розробці і застосуванні топологічної методології до процесів міжкультурної комунікації – виявлення топологічного сенсу на межах взаємодіючих соціокультурних полів, у встановленні їх зв'язків у соціокультурній множині; узагальнені топологічні принципи дослідження явищ міжкультурної комунікації (впорядкованості, просторовості, тілесності, розрізнення,

множинності, сумісності, зв'язку з середовищем, контекстуальності, конвенціональності, соціокультурного модусу часу, взаємодії мереж і потоків, трансгресивності, доместикації); топологічна методологія представлена як «парасолькова» для низки взаємопов'язаних методів, що уможливило розкриття змісту концептів, які задаються феноменом міжкультурної комунікації; виділено категоріальну основу для дослідження культурних явищ («соціокультурний простір», «соціокультурний зв'язок», «місце культурного суб'єкта», «соціокультурне середовище», «культурне оточення», «контекст», «комунікативна позиція»). Дисертанткою переконливо доведені пріоритетні теоретико-методологічні можливості реляційної концепції простору у порівнянні з субстанційною у площині соціальної філософії.

В роботі М. В. Колінько мене особливо приваблює орієнтація на соціальну онтологію, пошуки атрибутів первинної соціальності, первинної просторовості («світовості простору і первинної просторовості» за М. Гайдегером). Дисертантка неординарно реалізує гайдегерівську настанову розкриття просторовості як «конституенти світу», виявлення просторовості як феномену в світі повсякденного ось-буття, про що свідчить, перш за все, зміст найбільш «життєсвітних», «фактично-життєвих» четвертого та п'ятого розділів.

В дисертаційному дослідженні запропоновані і реактуалізовані нові терміни та концепти, які можуть бути саме у інтерпретації М. В. Колінько плідно застосовані в сучасних соціально-філософських розвідках та у міждисциплінарній площині гуманітаристики. Це, наприклад, поняття «трансгресант», який інтерпретується як актант, залучений в дію міжкультурних процесів, – у контексті обґрунтування процесу взаємодії з іншим соціокультурним середовищем як трансгресивного виходу із домашнього світу у міжкультурний простір, перебування на межі (с. 209, 211 тексту дисертації). Трансгресант не знищує межу, а включає її в простір становлення нової культурної якості. Авторка підкреслює, що новий термін доречно вживати стосовно мігрантів, переселенців, будь-яких індивідуальних або колективних соціальних суб'єктів, що рухаються у інший соціокультурний простір та «перезбирають» своє соціокультурне буття.

Також евристично плідними ми вважаємо терміни «топосфера життєвого світу», «простір сучасної номадної комунікації», «номадична суб'єктивність».

Приваблює органічне співвідношення достатньо жорсткого ядра теоретичної моделі, архітектонічно стрункої концептуальної топологічної (спатіальної) матриці та розмаїття, достатньо гармонійного ансамблю конкретних соціокультурних проєкцій (практик), міжкультурних траєкторій: проблематика Іншого, соціальні ландшафти мегаполісу (урбаністичні простори), віртуальні простори, номадизм, стратегії «повернення додому», гостинності, доместикації, міжкультурні мовленнєві практики. Ця справжня філософська майстерність є також значущим доробком даної роботи.

В цілому можемо високо оцінити рівень наукової новизни представленого дисертаційного дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Оцінка змісту та завершеності дисертації. Обґрунтованість та достовірність основних наукових положень, одержаних результатів, висновків та рекомендацій підтверджується використанням створеної дисертанткою комплексної, синтетичної методологічної програми («методологічного ландшафту»), в якій органічно поєднуються класичні та некласичні філософські теоретико-методологічні настанови: постструктуралістський, феноменологічний, герменевтичний методи, семіотичний підхід, дискурсивні практики комунікативної філософії. Смісловим конститутивним ядром, основою «збираючої» дослідницької стратегії стала соціально-топологічна методологія. Реалізація вдало створеної методологічної програми дозволила досягти сформульованої мети і виконати поставлені завдання.

Метою дослідження є у роботі «концептуалізація соціально-топологічної методології і застосування її інструментарію в соціально-філософському дослідженні феномену міжкультурної комунікації» (с. 26 тексту дисертації). Виходячи з мети, визначаються об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження постає соціальний простір міжкультурної комунікації, а предметом –

закономірності та особливості функціонування соціально-топологічних механізмів у просторі міжкультурної комунікації (с. 27 тексту дисертації). Усі ці найважливіші суттєві положення сформульовані досить коректно і ґрунтовно, вони в стислому вигляді містять головні тематизації дисертаційної роботи.

Оглядаючи текст, можна сказати, що очікувана мета в цілому досягнута. Докторська дисертація Марини Вадимівни Колінько є глибокою за змістом і багаторівневою в структурному відношенні. Авторка, доводячи основні положення роботи, інтегруючи матеріал різних сфер філософського та соціогуманітарного знання, продемонструвала глибоке знання проблеми, високу культуру мислення, здатність створювати теоретико-концептуальні синтези та побудови, що відповідає рівню знань та компетенцій доктора філософських наук із обраної спеціальності.

Дисертаційна робота має чітку логічну структуру і складається зі вступу, 5 розділів, що включають 21 підрозділ, висновків та списку використаних джерел (413 найменувань, з них 93 джерела іноземною мовою). Повний обсяг дисертації складає 401 сторінку, з них основного тексту 366 сторінок.

Вище ми сконцентрували увагу на принципово важливих та найбільш теоретично значущих її елементах – методологічних засадах, науковій новизні та загалом евристичному потенціалі роботи. Цьому буде підпорядковане подальше звернення до змісту конкретних розділів та підрозділів і оцінка того, наскільки вони відповідають авторським висновкам та вирішують на належному рівні поставлені завдання.

У першому розділі «Топологія як філософська методологія організації соціального простору» дисертантка представила теоретико-методологічний інструментарій соціальної топології, у межах якої досліджено соціальний простір міжкультурної комунікації. Огляд здійсненої історико-філософської реконструкції демонструє активну залученість М. В. Колінько в актуальний комунікативний простір сучасної вітчизняної філософії, проаналізовані ідеї та підходи майже всіх українських філософів, які працюють в спільному дослідницькому полі. Систематизовані та переосмислені у логіці даного дисертаційного дослідження загальні засади топологічного способу аналітики соціальної реальності (топіка-

топографія, топологія), окреслені зміст та механізм виявлення топосу у соціальній топології.

Другий розділ «Теоретико-методологічні засади аналізу поняття “міжкультурна комунікація”» розкриває специфіку дослідження міжкультурної комунікації методологічним інструментарієм соціальної топології. Дисертантка справедливо вважає за необхідне зробити змістовну теоретичну ревізію поняття «культура» у історико-філософському науковому дискурсі і обрати серед розмаїття варіантів найбільш релевантне темі тлумачення. Вибір категоріальної основи для «топологічного» дослідження культурних явищ («соціокультурний простір», «соціокультурний зв'язок», «місце культурного суб'єкта», «соціокультурне середовище», «культурне оточення», «контекст», «комунікативна позиція») є обґрунтованим та переконливим. В розділі здійснено соціально-філософську концептуалізацію комунікації. Підтримуємо вибір онтологічної спрямованості у розумінні базового концепту: комунікація – спосіб соціокультурного буття, багатозначне і багаторівневе явище, що має визначальний характер для сучасних суспільних процесів. Буттєвий рівень комунікації маніфестується через дискурс. Тому в дусі авторської концепції саме семантичні моделі міжкультурної взаємодії відіграють суттєву методологічну роль. Також у розділі систематизовані соціальні рівні міжкультурної комунікації – макрорівень (між культурними регіонами світу, країнами, їх союзами); мезорівень (між культурними регіонами, групами, спільнотами та організаціями всередині країн); мікрорівень (міжособистісні взаємодії комунікантів різних культур). Дисертантка пропонує класифікацію міжкультурної комунікації, в якій основою поділу постає топологічне розміщення комунікантів. Усі необхідні мисленнево-логічні операції та процедури (дефініціювання, систематизація, класифікація, побудова типологій) здійснені грамотно, коректно, обґрунтовано.

Третій розділ «Топосферна конструкція міжкультурного простору», на мій погляд, найбільш концентровано, насичено репрезентує наукову новизну, найбільш інтригуючі концептуальні новації даного дисертаційного дослідження. В центрі уваги перехрещення різних «культурних топосфер», яке створює особливий вид

спілкування суб'єктів, що мають як спільні комунікативні ознаки, так і культурні відмінності. Складним теоретичним завданням є усвідомлення та висвітлення однієї з основ первинної соціальності, соціальної онтології – «регіоналізації життєвого простору», яке вміло виконує дисертантка. Вона також акцентує увагу на тому, як регіоналізація, поділ на топосфери продукують відповідні комунікативні практики. В розділі представлені: топосфера життєвого світу, топологічний ландшафт простору домашньої комунікації (Дім як засадничий топос), варіації культурного порубіжжя (через border, boundary, frontier studies). Одним з найактуальніших у світлі практичної філософії та соціально-філософської прагматики є, на наш погляд, підрозділ 3.4. «Трансгресія як вимір буття трансгресантів і мешканців порубіжжя». Цілком погоджуємось з думкою авторки про те, що соціально-філософська рефлексія досвіду на межі сприяє виробленню плідних антропорятівних (термін В. Табачковського) стратегій міжкультурної комунікації (толерантності, солідарності, гостинності, діалогу, доместикації).

У четвертому розділі «Топологія міжкультурних траєкторій у глобалізованому комунікативному просторі» представлені різноманітні ландшафти сучасної міжкультурної комунікації – мегаполісу, його анонімних просторів і гетеротопій, міграції, номадизму, віртуального простору. В цьому розділі ми особливо в позитивному сенсі підтримуємо створену дисертанткою символічну картографію топологічно-комунікативних ризиків та загроз сучасної цивілізації: анонімність міської комунікації, яка створює ілюзорні соціальні конструкти та імітації; не-місця (анонімні міські простори, в яких люди позбавлені місця); механізми виключення у бутті мігрантів, розсіювання стійких культурних патернів і розмивання міжкультурних меж у віртуальній комунікації, поширення симулякризації буття. Однак дисертантка не зупиняється лише на констатації і аналізі ризиків та загроз, травматичних та болісних. Інтелектуально-етичний пафос цього розділу, як і всього тексту, є соціально-терапевтичним, активно-дієвим. Тому в розділі представлені відповідні пропозиції: розширення різних форм солідарності, вироблення стратегії толерантності, підвищення рівня

міжкультурної компетентності, перетворення не-місць на соціально змістові території, адекватний аналіз сучасних контурів громадянства з врахуванням суперечливих процесів міграційного руху; наголос на соціальній продуктивності віртуальної комунікації (інтеграція суспільства, форм навчання та освіти); спрямування номадної стратегії на побудову нових способів організації кочівницького життя у соціальних перехідних станах сьогодення. В цьому контексті продуктивне тлумачення номадичності сучасної культури перегукується з евристично плідними розробками західних гуманітарів щодо «постдіаспорної ідентичності», «нових локальностей», нового «універсального коду міст».

Фінальний розділ «Стратегії міжкультурної комунікації» вводить нас у практичну, прикладну площину дисертаційної проблематики. Плідні авторські розробки даної структурної частини тексту можуть бути долучені до державних та регіональних преспективних довгострокових програм реформування і трансформації нашого суспільства, до розробки ефективних соціальних технологій. Маємо на увазі представлені траєкторії подолання акультураційного шоку, «повернення додому», комунікативної гостинності, доместикації, мовні тактики та комунікативні компетентності.

Хочу особливо наголосити, що підрозділ шостої глави монографії Марини Вадимівни «Міжкультурна комунікація: топологічний вимір» (Вінниця, 2019), який має назву «Гостинність – практика комунікації з Іншим» (с. 288-301) став вкрай необхідною відповіддю на мій власний науково-педагогічний запит.

Нещодавно в українських вишах введений магістерський курс «Професійна етика», я викладаю цей курс для спеціалістів у галузі туризму. В цьому полі радикально бракує якісних навчально-методичних розробок та посібників. Застосування напрацьовань дисертантки (в тексті дисертації підрозділ 5.2. «Стратегії гостинності у комунікації з Іншим») дозволило зробити висновок про дійсне практичне значення одержаних результатів та високу ефективність їх використання у процесі викладання дисциплін філософсько-гуманітарного циклу, про що йдеться у вступі (с. 33 тексту дисертації).

У цілому дисертація є завершеною науковою працею, результати якої характеризуються значною науковою новизною та вирішують конкретне наукове завдання соціально-філософського обґрунтування топологічної методології аналізу сучасного простору міжкультурної комунікації, розкриття конструктивного потенціалу соціальної топології в узагальненні сутнісних відношень і взаємодій комунікативних структур у міжкультурному полі.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Марина Вадимівна Колінько успішно виконала поставлені завдання дослідження та відобразила основні наукові положення, висновки і рекомендації у 44 публікаціях, серед яких 1 одноосібна наукова монографія, 3 розділи у колективних монографіях, 22 статті у наукових фахових виданнях із філософських наук (1 з яких включено до міжнародної наукометричної бази Web of Science, 6 – до Index Copernicus), 3 статті у наукових періодичних виданнях інших держав, що внесені до міжнародних наукометричних баз наукового цитування, 15 публікацій в інших наукових виданнях, тезах та матеріалах виступів на наукових конференціях.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації. Зміст, структура, результати роботи, основні висновки, викладені в авторефераті, відображають основні положення дисертації.

Дискусійні положення та зауваження. Високо оцінюючи теоретичний внесок дисертації Марини Вадимівни Колінько, необхідно висловити деякі дискусійні положення і зауваження.

1. В роботі, яка в цілому демонструє розвинену і вишукану техніку розрізнення, систематизації, створення типологій та класифікацій, відмічаємо деяку плутанину рівнів аналізу: а) рівень соціокультурного буття (первинної реальності), б) рівень теоретичного осмислення первинної соціокультурної реальності (відповідні теорії, концепції, підходи). Наприклад, в одному реченні зустрічаємо змішання «концептів» та «процесів»: «Осмислення соціокультурного розмаїття, прагнення до розуміння Іншого, міграційні виклики, поширення мережових і потокових форм суспільного життя зумовлюють пильну увагу

сучасної філософії до *концептів* «порубіжжя», «культурного переходу», до *процесів* соціальної інклюзії та маргіналізації» (с. 22 тексту дисертації). Про таку певну нерозрізненість свідчить і структура другого розділу «Теоретико-методологічні засади аналізу поняття “міжкультурна комунікація”». В центрі уваги тут рівень теоретичної рефлексії, проте пункт 2.5 «Рівні і типи процесів міжкультурної комунікації» відображає рівень соціокультурного буття та процесів, які в ньому відбуваються.

2. У підрозділі 2.1 «Теоретичні та методологічні підвалини соціально-філософського аналізу культури» авторка простежує трансформацію змісту поняття «культура» у історико-філософському науковому дискурсі. Вона обирає тлумачення культури як специфічного способу людського буття, метатексту, відображеного у матеріальних і духовних надбаннях суспільства, цінностях, у ставленні людини до себе, до Іншого і до природи, що зумовлює інтерпретацію міжкультурних відносин не лише з погляду їхньої структури, загальних закономірностей і форм, але й з погляду комунікативного буття людини як виміру її культурного буття. (с. 11 автореферату). Підкреслюється, що основою методологічної стратегії дисертаційного дослідження є концепція культури як специфічного буттєвого виміру життєдіяльності людини (с. 85 тексту дисертації). На мій погляд, дисертантка пропонує занадто узагальнене розуміння культури, недостатнє для топологічних імплікацій (для «топологічного культурного переформатування» – с. 100 тексту дисертації).

3. У принциповому відношенні ми відмічаємо глибоко продуману архітектоніку та добре побудовану композицію дисертаційної роботи, проте відчувається певна строкатість у репрезентації топосферної конструкції міжкультурної комунікації і її варіативних стратегій. Не зовсім зрозуміло, за якими критеріями та ознаками обрані саме такі варіанти і саме у такій послідовності спеціального розгляду: життєвий світ, Дім, порубіжжя, Інший і Чужий, місто, міграція, віртуальні мережі, гостинність, доместикація, мовленнєві стратегії.

4. Здійснюючи концептуалізацію соціально-топологічної методології і розробляючи її інструментарій, М. В. Колінько виокремлює базові топологічні принципи, створює картографію топосфери у контексті міжкультурної комунікації. Проте поза увагою дослідниці залишається таке універсальне топологічне розрізнення, яке притаманне майже усім культурам: явне – приховане. Евристично плідними у межах запропонованих в дисертації координат були б дескрипція та аналіз топологічних і комунікативних практик приховування / оприявлення (наприклад, драматургічний режим «сцена – поза сценою»).

5. У своєму зверненні до стратегій гостинності у комунікації з Іншим, яке ми в цілому оцінюємо позитивно, авторка не використовує належним чином доробок вітчизняного напрямку філософії туризму, який плідно розвивав Віктор Сергійович Пазенок. Саме в межах цього напрямку (див., наприклад, «Філософські нариси туризму» (К., 2005), досліджувався на філософському рівні інститут гостинності в контексті комунікативної дії та антропологеми «Homo viator», «людина є істотою, яка подорожує». На с. 322 тексту дисертації згадується В. С. Пазенок, проте без посилань у списку літератури.

6. В «позитивній» частині відгуку ми підкреслювали, що дисертантка добре орієнтується в комунікативному просторі сучасної вітчизняної філософії, вона звертається до праць майже усіх дослідників, які мають значний топологічно-комунікативний доробок. Хотіли б звернути увагу Марини Вадимівни на семінар «Raum-аналізу» (просторового аналізу, переважно в дусі Лакана), який вже багато років плідно працює на філософському факультеті Харківського національного університету імені І. Каразіна (В. Петров, І. Льїн). Головною тематизацією цього кола молодих і талановитих філософів нової генерації є саме соціально-просторові інтерпретації феноменів сучасної цивілізації.

7. Дисертантка активно використовує концепт «топосфера». Третій розділ має назву «Топосферна конструкція міжкультурного простору». Через цей концепт формулюються значущі висновки, наприклад: «міжкультурна топологія представляє відносини різнокультурних суб'єктів не у топографії ієрархії:

«сходів», «дерева», а як багатомірність культурних топосфер, що перетинаються, ризомна організація міжкультурного буття» (с. 236 тексту дисертації). Для мене дискусійним є питання: чи не є цей термін у певному сенсі тавтологічним, таким, що дублює одну предметність? Чим відрізняються в їх символічній інтерпретації «сфера» і «топос»? Проте це не стільки зауваження, скільки запрошення до дискусії, до майбутніх теоретичних розвідок.

В цілому викладені зауваження та побажання не знижують науково-теоретичної та практичної цінності роботи і не ставлять під сумнів її результати.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Марини Вадимівни Колінько «Топологія міжкультурної комунікації» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке містить нові наукові результати, що у сукупності вирішують проблему соціально-філософського обґрунтування топологічної методології аналізу сучасного простору міжкультурної комунікації. За своїм змістом, науковою і практичною значимістю результатів дослідження відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 зі змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 19.09.2015 р. № 656, від 30.12.2015 р. № 1159, від 27.07.2016 р. № 567), а її авторка Марина Вадимівна Колінько заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософських наук зі спеціальності 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії.

Офіційний опонент:

Доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософії

Одеського національного університету

імені І. І. Мечникова

І. В. Голубович

*Відрук кардиналов до
спеціалізованої
вченої ради
D 26.133.07*

*12.10.2020 р
вчений секретар
спеціалізованої
вченої ради D 26.133.07*

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]
доцент Шкарин Р. А. І. Стах